

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2021-04-14
Meddelad i
Huddinge

Mål nr
T 7072-20

PARTER

Kärande

1. Dödsboet efter STURE Bertil Danielsson, 19420805-8752
c/o Advokatfirman Carler AB
Box 7557
103 93 Stockholm

2. Dödsboet efter SYLVIA Sibylla Danielsson, 19460218-8544
Adress som ovan

Företrädare för 1 och 2: Boutredningsmannen advokat Erik Åberg
Advokatfirman Carler AB
Box 7557
103 93 Stockholm

Ombud för 1 och 2: Biträdande juristen Erik Persson
Adress som ovan

Svarande

Marja-Liisa Kyllikki Vähäkuopus, 19630710-2662
Vråkstigen 5
141 91 Huddinge

Ombud: Advokaten Emma Didrikson
Agat Advokater HB
Vasagatan 46
111 20 Stockholm

DOMSLUT

1. Marja-Liisa Vähäkuopus ska till Sture Danielssons dödsbo utge ett belopp om 2 528 885 kr och 50 öre jämte ränta enligt 6 § räntelagen
- på delbeloppet 2 365 709 kr och 50 öre från den 7 mars 2020 och
- på delbeloppet 163 176 kr från den 15 juni 2020,
allt till dess full betalning sker.

Dok.Id 1826447

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
141 84 Huddinge	Björnkullavägen 5 A	08-561 660 30 E-post: sodertorns.tingsratt.avdelning3@dom.se www.sodertornstingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:30–16:00

2. Marja-Liisa Vähäkuopus ska till Sylvia Danielssons dödsbo utge ett belopp om 1 704 235 kr och 50 öre jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 mars 2020 till dess full betalning sker.

3. Den i målet beslutade kvarstaden ska bestå till dess att domen har vunnit laga kraft och det därefter gått två månader. Kvarstaden upphör när denna tid gått till ända eller verkställighet av domen dessförinnan skett.

4. Marja-Liisa Vähäkuopus ska betala Sture Danielssons dödsbos rättegångskostnader med 168 750 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 april 2021 till dess betalning sker. Av beloppet avser 135 000 kr ombudsarvode och 33 750 kr moms.

5. Marja-Liisa Vähäkuopus ska betala Sylvia Danielssons dödsbos rättegångskostnader med 168 750 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 april 2021 till dess betalning sker. Av beloppet avser 135 000 kr ombudsarvode och 33 750 kr moms.

BAKGRUND

Det är ostridigt att ett sammanlagt belopp om 4 233 121 kr har överförts från Sture Danielssons två konton i SEB med kontonummer 5407-29 210 41 och 5407-00 147 99 till Marja-Liisa Vähäkuopus konton. Kärandena, som utgörs av Sture Danielssons dödsbo och Sylvia Danielssons dödsbo, har väckt talan om återbetalning av beloppet och ansökt om kvarstad.

Den 5 maj 2020 beslutade tingsrätten interimistiskt, och den 16 juni 2020 slutligt, om kvarstad på så mycket av Marja-Liisa Vähäkuopus egendom att kärandenas fordran om sammanlagt 4 069 945 kr kan antas bli täckt vid utmätning.

Åtal har väckts mot Marja-Liisa Vähäkuopus för grovt bedrägeri bestående av olovliga överföringar av medel från Sture Danielssons bankkonton till hennes bankkonton (mål nr B 7324-20). Marja-Liisa Vähäkuopus förnekar brott.

YRKANDEN M.M.**Kärandena**

Sture Danielssons dödsbo har yrkat att tingsrätten ska förplikta Marja-Liisa Vähäkuopus att till Sture Danielssons dödsbo utge ett belopp om 2 528 885 kr och 50 öre (2 365 709 kr och 50 öre + 163 176 kr) jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 mars 2020 på beloppet 2 365 709 kr och 50 öre samt på beloppet 163 176 kr från dagen för delgivning av stämning (den 15 juni 2020), allt till dess full betalning sker.

I andra hand har Sture Danielssons dödsbo yrkat att tingsrätten ska förplikta Marja-Liisa Vähäkuopus att till Sture Danielssons dödsbo utge ett belopp om 4 233 121 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen på beloppet 4 069 945 kr från den 7 mars 2020 och på resterande belopp från dagen för delgivning av stämningsansökan, allt till dess full betalning sker.

Sylvia Danielssons dödsbo har yrkat att tingsrätten ska förplikta Marja-Liisa Vähäkuopus att till Sylvia Danielssons dödsbo utge ett belopp om 1 704 235 kr och 50 öre jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 mars 2020 till dess full betalning sker.

Sture Danielssons dödsbo och Sylvia Danielssons dödsbo ("Dödsbona") har yrkat att den i målet beslutade kvarstaden ska bestå till dess domen har vunnit laga kraft och det därefter har förflutit sex månader.

Dödsbona har även yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Svaranden

Marja-Liisa Vähäkuopus har bestritt samtliga yrkanden utan att vitsorda annat än sättet att beräkna räntan som skäligen i och för sig. Hon har vidare bestritt att kvarstaden ska bestå och för egen del yrkat att den ska hävas.

Marja-Liisa Vähäkuopus har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Kärandena

Under perioden den 9 februari 2018 till och med den 21 augusti 2019 överförde Marja-Liisa Vähäkuopus ett sammanlagt belopp om 4 233 121 kr från två av Sture Danielsson tillhöriga bankkonton i SEB med kontonummer 5407-29 210 41 och kontonummer 5407-00 147 99 till Marja-Liisa Vähäkuopus bankkonton i Swedbank med kontonummer 8424-4,983 145 179-5 respektive 8424-4,974 693 741-7. Av beloppet 4 233 121 kr har 4 069 945 kr förts över från kontonummer 5407-29 210 41 och 163 176 kr från kontonummer 5407-00 147 99.

Av beloppet som förts över från kontonummer 5407-29 210 41 tillhör 2 365 709 kr och 50 öre Sture Danielssons dödsbo samt 1 704 235 kr och 50 öre Sylvia Danielssons dödsbo. Beloppet som förts över från kontonummer 5407-00 147 99 tillhör Sture Danielssons dödsbo.

Eftersom Marja-Liisa Vähäkuopus inte har någon rätt till någon del av det överförda beloppet är hon skyldig att betala tillbaka 2 528 885 kr och 50 öre (2 365 709 kr och 50 öre + 163 176 kr) till Sture Danielssons dödsbo samt 1 704 235 kr och 50 öre till Sylvia Danielssons dödsbo.

För det fall det belopp som förts över från kontonummer 5407-29 210 41, dvs. 4 069 945 kr, i sin helhet skulle anses tillhöra Sture Danielssons dödsbo – dvs. om beloppet 1 704 235 kr och 50 öre inte skulle anses tillhöra Sylvia Danielssons dödsbo – överlåter Sture Danielssons dödsbo rätten att kräva åter 1 704 235 kr och 50 öre av detta belopp till Sylvia Danielssons dödsbo. Följden av överlåtelsen är att Marja-Liisa Vähäkuopus av det överförda beloppet (4 069 945 kr) är skyldig att under alla förhållanden betala tillbaka 2 365 709 kr och 50 öre till Sture Danielssons dödsbo samt 1 704 235 kr och 50 öre till Sylvia Danielssons dödsbo.

För det fall det belopp som förts över från kontonummer 5407-29 210 41, dvs. 4 069 945 kr, i sin helhet skulle anses tillhöra Sture Danielssons dödsbo samt om överlåtelsen i aktbil. 67 – av någon anledning – inte skulle anses tillåtlig eller på annat sätt anses ogiltig, görs det gällande att Marja-Liisa Vähäkuopus är skyldig att betala 4 233 121 kr till Sture Danielssons dödsbo.

Den 6 februari 2020 framställdes betalningskrav mot Marja-Liisa Vähäkuopus avseende beloppet om 4 069 945 kr.

Fullmakten i aktbil. 29 utgör en förfalskning och är inte utställd av Sture Danielsson.

För det fall fullmakten ska anses utställd av Sture Danielsson utgör handlingen inget gåvobrev och innebär därför inte att Marja-Liisa Vähäkuopus inte skulle vara återbetalningsskyldig avseende de överförda beloppen.

För det fall fullmakten ska anses utgöra ett av Sture Danielsson utställt gåvobrev avseende en gåva från Sture Danielsson till Marja-Liisa Vähäkuopus har Sture Danielsson genom denna gåva inte gett bort de pengar som Marja-Liisa Vähäkuopus överfört från hans bankkonton i SEB med kontonummer 5407-29 210 41 och kontonummer 5407-00 147 99 och som motsvaras av de omstämda beloppen.

För det fall fullmakten ska anses utgöra ett av Sture Danielsson utställt gåvobrev avseende en gåva från honom till Marja-Liisa Vähäkuopus påverkar denna gåva inte Sylvia Danielssons dödsbos fordran på Marja-Liisa Vähäkuopus.

För det fall fullmakten ska anses utgöra ett av Sture Danielsson utställt gåvobrev avseende en gåva från honom till Marja-Liisa Vähäkuopus är gåvan ogiltig på grund av ocker enligt 31 § avtalslagen eller på grund av svek enligt 30 § avtalslagen eller på grund av att den strider mot tro och heder enligt 33 § avtalslagen eller så ska den lämnas utan avseende enligt 36 § avtalslagen.

För det fall fullmakten har gett Marja-Liisa Vähäkuopus behörighet att gentemot tredje man utföra vissa för Sture Danielsson bindande rättshandlingar har hon under alla omständigheter saknat befogenhet, dvs. ett uppdrag från Sture Danielsson, att överföra de pengar som motsvaras av de omstämda beloppen för att hon i förhållande till honom skulle haft rätt att göra överföringar. Det är Marja-Liisa Vähäkuopus som har att visa att hon haft en sådan befogenhet. För det fall hon skulle haft en sådan befogenhet är hon ändå återbetalningsskyldig för belopp som hon överfört från hans bankkonton.

Sture Danielsson var vid den påstådda tidpunkten för upprättandet av fullmakten en ensamstående änkeman som skulle fylla 76 år och som den 19 juni 2018 blev diagnostiserad med blanddemens.

Svaranden

Marja-Liisa Vähäkuopus vitsordar att de ifrågavarande transaktionerna har skett. Hon motsätter sig dock återbetalningsskyldighet eftersom det, av en av Sture Danielsson utfärdad fullmakt (aktbil. 29), framgår att hon haft rätt att överföra pengar från Sture Danielssons konto 5407-29 210 41 "Enkla sparkontot" till sig själv. Hennes rätt enligt fullmakten omfattar mer än att bara föra över pengarna och frigör henne från all skuld/skyldighet att betala tillbaka dem. Hon har alltså rätt till det överförda beloppet med stöd av fullmakten.

När det gäller överföringarna från kontonummer 5407-00 147 99 "Privatkontot" användes de i sin helhet för att erlägga betalningar för Sture Danielssons räkningar. Marja-Liisa Vähäkuopus bestrider således på den grunden att någon återbetalningsskyldighet föreligger avseende dessa överföringar.

Marja-Liisa Vähäkuopus bestrider att en del av det överförda beloppet tillhör Sylvia Danielssons dödsbo. Hon har i vart fall gjort samtliga överföringar i god tro om att hela beloppet tillhörde Sture Danielsson.

Marja-Liisa Vähäkuopus har, enligt fullmakten, rätt till hela det överförda beloppet från Enkla sparkontot. Det gäller även de pengar som påstås tillhöra Sylvia Danielssons dödsbo. Marja-Liisa Vähäkuopus har förfogat över överförda medel i god tro om att Sture Danielsson ägt rätt att disponera över dessa på berörda konton. Fullmakten har gett henne befogenhet att utföra vissa för Sture Danielsson bindande rättshandlingar. Hon kan därmed inte anses sakna befogenhet till detta. Hon är således inte återbetalningsskyldig i någon del.

Tillåtligheten av kärandens fordringsöverlåtelse (aktbil. 67) bestrids.

Det vitsordas att betalningskrav framställdes mot Marja-Liisa Vähäkuopus den 6 februari 2020 avseende ett belopp om 4 069 945 kr.

Det är Sture Danielsson som har undertecknat fullmakten. Påståendet om att fullmakten utgör en förfalskning bestrids.

Marja-Liisa Vähäkuopus gör gällande att fullmakten utgör ett gåvobrev samt att gåvan fullbordats, och därmed är rättsligt bindande, i och med överföringarna.

Det bestrids att Sture Danielsson genom gåvan inte har gett bort de pengar som Marja-Liisa Vähäkuopus överfört från hans bankkonto i SEB med kontonummer 5407-29 210 41, dvs. Enkla sparkontot, och som motsvaras av de omstämnda beloppen. Utöver att fullmakten ger Marja-Liisa Vähäkuopus rätt att löpande göra överföringar av kapital från Sture Danielssons Enkla sparkonto till sig själv (vilket otvivelaktigt avser pengar), klargörs i fullmaktens fortsatta text att överföringar får göras av kapital ”såsom att det skulle vara hennes eget”, samt att hon frigörs från all skuld eller tillbakabetalning. Detta innebär en rätt att behålla pengarna. Fullmaktens formulering innebär sammantaget ett gåvobrev, i form av en manifesterad avsikt om gåva i form av pengar. Något krav på att en gåva ska vara beloppsspecificerad föreligger inte. Något formkrav föreligger inte på ett gåvobrev avseende lös egendom över huvud taget. Särskilt som fullmakten/gåvobrevet i fråga ger innehavaren/gåvotagaren rätt att utan begränsning göra löpande överföringar från ett visst konto. Att Sture Danielssons kontonummer i SEB inte anges saknar betydelse, särskilt som det i fullmaktens ingress nämns att fråga är om konto i SEB, och kontot med aktuellt kontonummer (5407-29 210 41) heter ”Enkla sparkontot”.

Det bestrids att fullmakten, för det fall den ska anses utgöra ett av Sture Danielsson utställt gåvobrev avseende en gåva från honom till Marja-Liisa Vähäkuopus, inte påverkar Sylvia Danielssons dödsbos fordran på Marja-Liisa Vähäkuopus. Marja-Liisa Vähäkuopus har inte känt till att någon del av behållningen på kontona tillhört Sylvia Danielssons dödsbo. Hon har heller varken insett eller bort inse att gåvan från Sture Danielsson kan ha skadat Sylvia Danielssons arvingar och är därför inte återbetalnings-skyldig för mottagen gåva från Sture Danielsson.

Ingen av de påstådda ogiltighetsgrunderna i avtalslagen föreligger.

Fullmakten har gett Marja-Liisa Vähäkuopus befogenhet att utföra vissa för Sture Danielsson bindande rättshandlingar, detta framgår även genom fullmaktens ordalydelse som ger Marja-Liisa Vähäkuopus rätt att ”överföra m.m.”. Hon kan därför inte anses sakna befogenhet och är därmed inte återbetalningsskyldig för de överförda beloppen.

Marja-Liisa Vähäkuopus hade omfattande kontakter med Sture Danielsson när han var änkeman. Han var inte svårt dement, utan klar, vid undertecknandet av fullmakten och köpebrevet. Det förhållandet att Sture Danielsson var blanddement i juni 2018 och fick svår demens i juni/juli 2019 ger ingen ledning för frågan hur hans hälsa var vid undertecknandet av fullmakten. Det går alltså i vart fall inte att utreda om han då var dement.

UTVECKLING AV TALAN

Kärandena

Det är ostridigt att Marja-Liisa Vähäkuopus har fört över de aktuella beloppen från Sture Danielssons konton. Frågan är om hon är skyldig att betala tillbaka det sammanlagda beloppet och i så fall till vem eller vilka av kärandena som betalning ska erläggas.

Sture Danielsson och Sylvia Danielssons dödsbo ägde två fastigheter, Huddinge Björksättra 1:49 och 1:121, med hälften var. Båda fastigheterna har sålts. Sture Danielsson och Sylvia Danielssons dödsbo sålde först fastigheten Huddinge Björksättra 1:49. Enligt mäklarens redovisningshandling redovisades ett belopp om 260 000 kr avseende handpenning och mäklararvode den 25 juli 2018. Vidare betalades senare ett belopp om 2 293 857 kr till Sture Danielssons bankkonto i SEB med kontonummer 5407-29 210 41, dvs. Enkla sparkontot.

Av Sture Danielssons kontoutdrag framgår att det den 25 juli 2018 gjordes en betalning till Enkla sparkontot om 195 000 kr med referensen "VRÅKSTIGEN 6". Den 17 augusti 2018 gjordes en betalning om 2 293 857 kr med referensen "SLUTLIKVID" till samma konto. Inbetalningarna avser förvärvet av Huddinge Björksättra 1:49. Eftersom Sylvia Danielssons dödsbo ägde hälften av fastigheten Huddinge Björksättra 1:49 tillhör hälften av det sammanlagda beloppet om 2 488 857 kr (2 293 857 + 195 000), dvs. 1 244 428 kr och 50 öre, Sylvia Danielssons dödsbo.

Senare såldes även fastigheten Huddinge Björksättra 1:121. Köpebrevet daterat den 17 december 2018 undertecknades av Marja-Liisa Vähäkuopus enligt påstådd fullmakt från Sture Danielsson. Enligt mäklarens redovisningshandling redovisades ett belopp om 100 000 kr avseende handpenning och mäklararvode den 27 september 2018. Vidare betalades senare ett belopp om 900 864 kr till Sture Danielssons bankkonto i SEB med kontonummer 5407-29 210 41, dvs. Enkla sparkontot.

Av Sture Danielssons kontoutdrag framgår att det den 28 september 2018 gjordes en betalning till Enkla sparkontot med referensen "VRÅKST8" och att det den 18 december 2018 gjordes en betalning till samma konto om 900 864 kr med referensen "VRÅKSTIGEN6". Betalningarna avser det påstådda förvärvet av Huddinge Björksättra 1:121. Eftersom Sylvia Danielssons dödsbo ägde hälften av fastigheten Huddinge Björksättra 1:121 tillhör hälften av det sammanlagda beloppet om 919 614 kr (900 864 + 18 750), dvs. 459 807 kr Sylvia Danielssons dödsbo.

Sammanlagt tillhör 1 704 235 kr och 50 öre av pengarna som förts över från Sture Danielssons Enkla sparkonto till Marja-Liisa Vähäkuopus konton i Swedbank Sylvia Danielssons dödsbo. Resterande del tillhör Sture Danielssons dödsbo.

Det stämmer att köpet avseende Huddinge Björksättra 1:121 senare gick tillbaka på grund av bristande behörighet på säljarsidan eftersom fullmakten inte var bevittnad.

Marja-Liisa Vähäkuopus har, utöver köpebrevet där också Sylvia Danielssons dödsbo anges som säljare, även undertecknat säljarens specifikation av vilken det framgår att hälften av fastigheten ägdes av Sylvia Danielssons dödsbo.

På grund av fordringsöverlåtelsen i aktbil. 67 är Marja-Liisa Vähäkuopus, under alla förhållanden, skyldig att betala de aktuella beloppen till respektive kärende. Det bestrids att överlåtelsen är ogiltig. I andra hand är hon i vart fall skyldig att betala hela beloppet till Sture Danielssons dödsbo.

Den påstådda fullmakten i aktbil. 29 är en förfalskning. Den är inte utställd av Sture Danielsson. Sture Danielsson har upprättat testamenten daterade den 15 november 2004 och den 7 december 2015, ett avtal avseende tolkning av testamente den 14 april 2016 samt ytterligare ett testamente den 25 januari 2017. I det sistnämnda testamentet testamenterade Sture Danielsson bl.a. samtliga inestående medel på Privatkontot och Enkla sparkontot till Sylvia Danielssons biologiska barnbarn Angelica Strand.

Sture Danielssons påstådda underskrift på fullmakten skiljer sig från åberopat jämförelsematerial på det sättet att S:et i ”Sture” på underskriften i fullmakten är väldigt snirkligt på ett sätt som inte stämmer med det av kärandena åberopade jämförelsematerialet och vänstra delen av S:et går heller inte lika högt upp som i jämförelsematerialet, ”Danielsson” i fullmakten är uppdelat på ett sätt som inte stämmer med jämförelsematerialet och D:et i ”Danielsson” har en glipa längst ned till vänster på fullmakten medan glipan i jämförelsematerialet är högst upp till vänster. Dessutom innehåller fullmakten flera sarskrivningar och är skriven med ett helt annat språk än det Sture Danielsson använde. Detta syns tydligt om man jämför språket i fullmakten med den levnadsteckning som Sture Danielsson upprättat inför Sylvia Danielssons begravning.

Marja-Liisa Vähäkuopus är åtalad för grovt bedrägeri. Under förundersökningen gjorde polisen en tömning av hennes dator. Polisen sökte bl.a. på sökordet ”fullmakt”

och hittade då ett dokument som sparats ned den 11 december 2018 med namnet ”valtakirja.docx” i filformatet Word Documents. ”Valtakirja” betyder fullmakt på finska. Marja-Liisa Vähäkuopus är finsk medborgare. Fullmakten har samma lydelse som den i aktbil. 29 och är alltså sparad i slutet på december 2018 trots att datumet på fullmakten är den 2 januari samma år. Den 1 december 2018 har man på datorn dessutom gått in på hemsidor angående mallar för fullmakter och även gjort en Google-sökning på ”mall för fullmakt mellan två personer”.

I juni 2018 diagnostiserades Sture Danielsson med demens. Hans hälsotillstånd framgår av åberopade journalutdrag samt ansökningar om god man eller förvaltare.

Svaranden

Marja-Liisa Vähäkuopus och Sture Danielsson lärde känna varandra under år 2016 efter att Sture Danielssons fru, Sylvia Danielsson, gått bort. Marja-Liisa Vähäkuopus, hennes man och Sture Danielsson umgicks med varandra, reste tillsammans, utbytte förtroenden och var nära vänner. Sture Danielsson hade inga egna arvingar men hade en bonusfamilj i hans frus biologiska barn och barnbarn. Makarna Danielsson hade en komplicerad relation till Sylvia Danielssons barn, Thomas och Carola, men en fin relation till barnbarnet Angelica Strand. Angelica Strand har, i ansökningar om godmanskap eller förvaltarskap, angett Marja-Liisa Vähäkuopus som en av Sture Danielssons närmaste anhöriga.

Marja-Liisa Vähäkuopus har inte känt till hur det förhållit sig med testamenten m.m. utöver vad Sture Danielsson berättat för henne. Det kan noteras att det sista testamentet är daterat i januari 2017 medan frågan i målet är vad Sture Danielssons vilja var i januari 2018.

Sture Danielsson har förklarat för Marja-Liisa Vähäkuopus att han ville ge henne egendom och att han också ville att Angelica Strand skulle få egendom. Den i målet aktuella fullmakten blev resultatet av Sture Danielssons ansträngning att ge bort

egendom till Marja-Liisa Vähäkuopus. Han hade tidigare velat ge bort fastigheterna på landet till Marja-Liisa Vähäkuopus och sade då inget om att halva fastigheterna skulle ägas av Sylvia Danielssons dödsbo. Marja-Liisa Vähäkuopus nekade dock till att ta emot fastigheterna i gåva.

När Sture Danielsson utfärdade fullmakten var han helt klar och uttalade för Marja-Liisa Vähäkuopus och gåvovittnena vad han ville. Det finns inget stöd för att han då var rättsinkapabel. Av journalanteckningar framgår att Sture Danielsson, först i juni 2018, diagnostiserades med ”lindrig till måttlig demenssjukdom” vilket betyder att han inte ens då var rättsinkapabel. De försämringar som därefter skett inträffade först en tid efter minnesutredningen. Det ska också noteras att Marja-Liisa Vähäkuopus inte hade något emot att Sture Danielsson genomgick en minnesutredning och att hon dessutom var en av dem som lämnade uppgifter i utredningen.

Oavsett rubriken ”Fullmakt” i aktbil. 29 är det innehållet i handlingen som ska bedömas. Sett till innehållet borde rubriken rätteligen ha varit ”Fullmakt/gåvobrev” eftersom det i handlingen formulerats en gåvoavsikt. Handlingen ska alltså tolkas som ett gåvobrev. Handlingen manifesterar en gåvoavsikt avseende pengar. Det finns inga formkrav avseende gåva av pengar och beloppet behöver inte vara specificerat. Det framgår av handlingen vems konto det avser, i vilken bank kontot finns och vad kontot heter. Gåvan har fullbordats i och med att pengar har överförts. Marja-Liisa Vähäkuopus har inte överskridit sin befogenhet enligt fullmakten.

När det gäller det av Dödsbona åberopade jämförelsematerialet avseende Sture Danielssons namnteckning är de handlingarna upprättade långt före den aktuella fullmakten. Man måste beakta att Sture Danielsson under sina sista år fick svårt med finmotoriken och synen och att han, vid tiden för ansökan om god man, inte ens var i stånd att signera ansökan eftersom han inte kunde hålla i en penna. Om man istället jämför namnteckningen i fullmakten med det jämförelsematerial som Marja-Liisa Vähäkuopus åberopat så är namnteckningarna i hennes jämförelsematerial skrivna en bit ovanför raden och underskriften ser mer ”klottrig” ut.

Marja-Liisa Vähäkuopus kan inte utesluta att Sture Danielsson fått hjälp av någon med att skriva fullmakten men hon vet att han stod bakom innehållet i handlingen. När det gäller Dödsbonas påstående att språket i fullmakten inte stämmer med hur Sture Danielsson skrev förefaller det, av innehållet i den s.k. levnadsteckningen, som att levnadsteckningen skrivits av någon utomstående eftersom den beskriver Sture Danielsson i tredje person.

Det stämmer att polisen hittat en med fullmakten likalydande fullmakt i en dator som fanns hos Marja-Liisa Vähäkuopus. Handlingarna är dock inte identiska. Anledningen till att Marja-Liisa Vähäkuopus hade den andra fullmakten i datorn är för att hon skrivit av den fullmakt hon fick av Sture Danielsson.

När det gäller försäljningarna av Huddinge Björksättra 1:49 och 1:121 har Marja-Liisa Vähäkuopus, för Sture Danielssons räkning, skrivit under köpebrevet avseende Huddinge Björksättra 1:121. Den affären verkar senare ha gått tillbaka och Marja-Liisa Vähäkuopus vet inte varför.

De aktuella överföringarna från Privatkontot skedde under tiden juni-augusti 2019 och omfattas inte av fullmakten. Anledningen till de överföringarna är att Marja-Liisa Vähäkuopus av misstag fått med sig Sture Danielssons bankdosa till Spanien. Hon fick då betalningsuppgifter bl.a. av Angelica Strand som hämtade räkningar i Sture Danielssons lägenhet. Marja-Liisa Vähäkuopus betalade sedan räkningarna. Det överförda beloppet från Privatkontot har i sin helhet gått till att betala Sture Danielssons räkningar.

Även en del av de överförda beloppen från Enkla sparkontot har gått till Sture Danielssons räkningar men Marja-Liisa Vähäkuopus minns inte vilka belopp det avser och åberopar inte det som grund för bestridandet. Fram till dess Sture Danielsson flyttade till ett särskilt boende satt han och Marja-Liisa Vähäkuopus tillsammans och gjorde betalningar.

UTREDNING

På Dödsbonas begäran har vittnesförhör hållits med Sylvia Danielssons biologiska barnbarn Angelica Strand, biståndshandläggaren Kajsa Lindahl och verksamhetschefen Linda Öfors.

Marja-Liisa Vähäkuopus har, på egen begäran, hörts under sanningsförsäkran. Vidare har på hennes begäran vittnesförhör hållits med hennes dotter Riika Heinola.

Båda parter har åberopat viss skriftlig bevisning.

DOMSKÄL**Inledande utgångspunkter i fråga om bevisbörda och beviskrav**

I målet är ostridigt att ett sammanlagt belopp om 4 233 121 kr har överfört till Marja-Liisa Vähäkuopus konton från två av Sture Danielssons konton. Mellan parterna råder oenighet om överföringarnas innebörd. Marja-Liisa Vähäkuopus har gjort gällande att överföringarna om sammanlagt 4 069 945 kr från Enkla sparkontot har utgjort en gåva från Sture Danielsson till henne. När det gäller överföringarna från Privatkontot om 163 176 kr har Marja-Liisa Vähäkuopus anfört att pengarna har gått till att betala Sture Danielssons räkningar.

Bevisbördan för att ett mottaget belopp har utgjort en gåva vilar på mottagaren. De beviskrav som normalt gäller i tvistemål är tillämpliga (se NJA 2014 s. 364). Det ligger alltså på Marja-Liisa Vähäkuopus att styrka att överföringarna från Enkla sparkontot har utgjort en gåva.

Dödsbona har inte vitsordat att pengarna som förts över från Privatkontot till Marja-Liisa Vähäkuopus konto har använts till att betala Sture Danielssons räkningar. Det ligger på Marja-Liisa Vähäkuopus att styrka att så har skett.

Vid en invändning om att en namnteckning har förfälskats är huvudregeln att den som påstår att namnteckningen är äkta har bevisbördan för detta. Bevisbördan anses ha fullgjorts om parten kan göra påståendet om äkthet övervägande sannolikt (se bl.a. NJA 1976 s. 667, NJA 1992 s. 263, RH 2013:16, RH 2014:27 och Svea hovrätts dom den 15 mars 2019 i mål nr T 2638-18).

Eftersom Marja-Liisa Vähäkuopus gör gällande att Sture Danielssons namnteckning på fullmakten är äkta ska hon göra påståendet övervägande sannolikt. Det förhållandet att Dödsbona har valt att väcka en civilrättslig talan, och inte kräva skadestånd på grund av brott i det mål angående grovt bedrägeri där Marja-Liisa Vähäkuopus står åtalad, medför inte att bevisbördan eller beviskravet förändras.

Frågan om underskriftens äkthet

I målet har Marja-Liisa Vähäkuopus lagt fram en som ”FULLMAKT” rubricerad handling som hon har skrivit under. Fullmakten är även undertecknad med namnet Sture Danielsson. Därutöver finns två namnteckningar från personer som, enligt uppgift i fullmakten, bevittnat ovanstående egenhändiga namnteckningar. Marja-Liisa Vähäkuopus har berättat att det ena vittnet, Timo Liedes, var en kompis till henne som numera är avliden. Hon har vidare berättat att det andra vittnet var en kvinna som Sture Danielsson kände men som hon själv inte vet namnet på. Enligt Marja-Liisa Vähäkuopus sade Sture Danielsson till henne att kvinnan var hans biologiska sons mamma.

Marja-Liisa Vähäkuopus har under sanningsförsäkran berättat om omständigheterna kring fullmaktens undertecknande. Hon har därvid uppgett att Sture Danielsson kom till sin stuga med bil tillsammans med en kvinnlig bekant, att han ropade på henne att komma ned till honom och ta med Timo Liedes, att han tog fram två papper ur sin väska och sade att de skulle skriva under, att han ville att Timo Liedes skulle vittna från Marja-Liisa Vähäkuopus sida, att hon själv frågade vad det var för papper och fick svaret att det var en fullmakt samt att anledningen till att den behövdes var för hennes

säkerhet så att hon inte skulle bli skyldig något. Marja-Liisa Vähäkuopus har vidare berättat att handlingen skulle innebära att hon fick använda pengarna från Sture Danielssons Enkla sparkonto till hennes hälsa och annat samt att det bara skulle finnas kvar så mycket pengar på kontot som behövdes för att betala hans begravning om han gick bort först. Enligt Marja-Liisa Vähäkuopus skrev de under handlingen och Sture Danielsson sade till henne att hon och Timo Liedes inte fick berätta något för hennes make utan skulle hålla tyst om det.

Ingen av de personer som enligt fullmakten ska ha bevittnat undertecknandet av densamma har hörts som vittne. Av de personer som har hörts i målet har ingen utöver Marja-Liisa Vähäkuopus sagt sig ha någon kännedom om fullmaktens tillkomst. Eftersom Marja-Liisa Vähäkuopus har såväl ett starkt ekonomiskt intresse i saken som ett intresse av att inte bli dömd för brott i det kommande brottmålet, räcker inte enbart hennes uppgifter om undertecknandet för att anse det övervägande sannolikt att Sture Danielssons namnteckning på handlingen är äkta.

Det framgår av den skriftliga bevisningen att Sture Danielsson upprättat flera testamenten och ett avtal avseende tolkning av testamente. Utredningen i den delen tyder på att Sture Danielsson varit noga med dokumentationen kring hur hans kvarlåtenskap skulle fördelas. Det förhållandet att Sture Danielsson, så sent som den 25 januari 2017, testamenterat samtliga inestående medel på bl.a. Enkla sparkontot till Angelica Strand talar i viss mån mot att han, knappt ett år senare, skulle ge bort pengarna i gåva till någon annan utan att skriva ett nytt testamente. Tingsrätten noterar vidare att alla Sture Danielssons testamenten innehåller fullständiga namn och personnummer till testamentsvittnena samt att avtalet avseende tolkning av testamente är underskrivet av berörda personer med namnförtydligande och uppgift om personnummer. Den i målet aktuella fullmakten innehåller också underskrifter av vittnen men där saknas både namnförtydligande och angivande av personnummer vilket framstår som märkligt om anledningen till att handlingen behövdes, som Marja-Liisa Vähäkuopus uppgett, var för hennes säkerhet.

Såväl Marja-Liisa Vähäkuopus som Dödsbona har lagt fram visst jämförelseunderlag avseende Sture Danielssons namnteckning. Tingsrätten noterar att Sture Danielssons påstådda namnteckning på fullmakten synes skilja sig åt från jämförelseunderlaget. Det går dock inte att med ledning av jämförelsematerialet dra några säkra slutsatser i fråga om underskriftens äkthet.

Det förhållandet att det vid polisens tömning av en dator, som fanns hos Marja-Liisa Vähäkuopus, hittats en med den omstridda fullmakten likalydande fullmakt från december 2018 talar, tillsammans med de sökningar på ”fullmakt” som också skett på datorn i december 2018, mot att den i målet aktuella fullmakten är äkta. Vad Marja-Liisa Vähäkuopus berättat om anledningen till att hon hade den likalydande fullmakten i datorn, som enligt henne tillhörde hennes dotter, framstår som en efterhandskonstruktion och hon har inte lämnat någon förklaring alls till sökhistoriken.

Därtill kommer att Angelica Strand, som visserligen också har ett starkt ekonomiskt intresse i saken, på ett tydligt och trovärdigt sätt har berättat att hon upprepade gånger under lång tid bad Marja-Liisa Vähäkuopus att lämna tillbaka Sture Danielssons bankdosa som denna hade. Om Marja-Liisa Vähäkuopus hade fått en fullmakt som gav henne rätt att ha Sture Danielssons bankdosa och föra över pengar till sig själv i gåva från honom borde hon rimligen ha berättat det för Angelica Strand vid någon av alla de gånger denna frågade efter bankdosan.

Vid en samlad bedömning av det som framgår ovan finner tingsrätten att Marja-Liisa Vähäkuopus inte har gjort det övervägande sannolikt att Sture Danielssons underskrift på fullmakten är äkta. Hon är därmed redan av detta skäl återbetalningskyldig för överföringarna om sammanlagt 4 069 945 kr från Enkla sparkontot.

Har överföringarna från Enkla sparkontot utgjort en gåva?

Oavsett bedömningen i fråga om underskriftens äkthet gör tingsrätten följande överväganden avseende fullmaktens rättsliga innebörd.

Handlingens rubrik är "FULLMAKT" och i ett första stycke framgår att Sture Danielsson lämnar fullmakt till Marja-Liisa Vähäkuopus "eller till den som denne sätter i sitt ställe full ansvar att hjälpa mig vid behov i mitt vardagliga och även fri tillgång/användning för mina bankkonton i SEB." Därefter följer fem strecksatser huvudsakligen med information om vad fullmaktstagaren får göra. Den sista strecksatsen lyder "-Jag ger lov för Marja Vähäkuopus att överföra mm. ifrån Enkla sparkontot till sig själv kapital så som det skulle vara hennes eget och frigör henne för all skuld eller tillbaka betalning gällande Enkla Sparkontot."

Den påstådda gåvoavsikten kommer alltså som en sista strecksats i en handling som i övrigt innehåller uppgifter om vad fullmaktstagaren får göra och dessutom har rubriken fullmakt. Den aktuella skrivningen innehåller inte, sett till sammanhanget eller i sig själv, en tillräckligt tydlig avsikt att ge bort medel på Enkla sparkontot till Marja-Liisa Vähäkuopus. Handlingen/skrivningen utgör därmed inget gåvobrev.

Marja-Liisa Vähäkuopus har alltså inte visat att överföringarna från Enkla sparkontot utgjort en gåva, dvs. att överföringarna har varit förenade med en gåvoavsikt och syftat till en förmögenhetsöverföring från Sture Danielsson till henne. Vad hon och hennes dotter Riika Heinola har berättat om Sture Danielssons och Marja-Liisa Vähäkuopus relation och hans önskan om att hon skulle leva ett gott liv medför ingen annan bedömning.

Till vilken kärande ska återbetalning avseende överföringarna från Enkla sparkontot ske?

Marja-Liisa Vähäkuopus har alltså varken gjort det övervägande sannolikt att underskriften på fullmakten är äkta eller visat att överföringarna från Enkla sparkontot till henne utgjort en gåva. Hon saknar därmed rätt till det sammanlagda belopp om 4 069 945 kr som ostridigt har överförts till henne från Enkla sparkontot.

Av den skriftliga utredningen framgår att Sture Danielsson och Sylvia Danielssons dödsbo ägde Huddinge Björksättra 1:49 och 1:121 med hälften var. Det framgår vidare att fastigheterna sedan såldes och att betalningen kom in på Enkla sparkontot. Det är därmed visat att ett belopp om 1 704 235 kr och 50 öre på Enkla sparkontot tillhörde Sylvia Danielssons dödsbo samt att resterande belopp om 2 365 709 kr och 50 öre tillhörde Sture Danielsson. Eftersom Sture Danielsson inte undertecknat fullmakten och överföringarna inte utgjort en gåva har Marja-Liisa Vähäkuopus eventuella okunskap om vem pengarna på kontot tillhörde igen betydelse för frågan om till vem eller vilka som återbetalning ska ske.

Såvitt gäller överföringarna från Enkla sparkontot ska Marja-Liisa Vähäkuopus alltså förpliktas att utge ett belopp om 1 704 235 kr och 50 öre kr jämte ränta till Sylvia Danielssons dödsbo samt ett belopp om 2 365 709 kr och 50 öre jämte ränta till Sture Danielssons dödsbo.

Kvarstad

Det finns inte skäl att upphäva tingsrättens kvarstadsbeslut av den 16 juni 2020. Den beslutade kvarstaden ska alltså bestå. Dödsbona har yrkat att kvarstaden ska bestå till dess domen har vunnit laga kraft och det därefter har gått sex månader.

Enligt förarbetena till aktuell bestämmelse i 15 kap. 8 § rättegångsbalken bör en säkerhetsåtgärd hävas när en viss kortare tid har förflutit från det att ett verkställbart avgörande föreligger (se prop. 1980/81:84 s. 237 och s. 415). Sex månader efter laga kraft kan inte anses utgöra en förhållandevis kort tid. Tingsrätten bedömer att kvarstaden istället ska bestå till dess att domen har vunnit laga kraft och det därefter gått två månader. Kvarstaden ska upphöra när denna tid gått till ända eller verkställighet av domen dessförinnan skett.

Överföringarna från Privatkontot

När det gäller överföringarna från Privatkontot har Dödsbona inte vitsordat att pengarna gått till betalning av Sture Danielssons räkningar. Angelica Strand har visserligen bekräftat Marja-Liisa Vähäkuopus uppgift att hon skickade foton på Sture Danielssons räkningar till Marja-Liisa Vähäkuopus, som befann sig utomlands med Sture Danielssons bankdosa, för att denna skulle betala hans räkningar. Överföringarna från Privatkontot har dock inte gjorts till olika potentiella fakturautställare utan till Marja-Liisa Vähäkuopus eget konto. Marja-Liisa Vähäkuopus har inte lämnat någon förklaring till varför beloppet först fördes över till hennes konto och har inte heller visat att hon från sitt konto sedan har betalat några av Sture Danielssons räkningar.

Eftersom Marja-Liisa Vähäkuopus inte har någon rätt till det överförda beloppet, som tillhör Sture Danielssons dödsbo, är hon återbetalningsskyldig till dödsboet även för beloppet om 163 176 kr jämte ränta.

Det ovan sagda innebär att det totala belopp som Marja-Liisa Vähäkuopus ska förpliktas utge till Sture Danielssons dödsbo uppgår till 2 528 885 kr och 50 öre jämte ränta.

Rättegångskostnader

Dödsbona har fått bifall till sina i första hand framställda yrkanden. Vid denna utgång ska Marja-Liisa Vähäkuopus förpliktas ersätta Dödsbonas rättegångskostnader, i den mån kostnaderna varit skäligen påkallade för tillvaratagande av dessas rätt.

Dödsbona har yrkat ersättning för 136 timmars arbete å 3 000 kr plus moms, dvs. totalt 510 000 kr. Marja-Liisa Vähäkuopus har endast vitsordat ersättning för 70 timmars arbete enligt rättshjälpstaxan.

Tingsrätten gör följande bedömning. Den av Dödsbona begärda timersättningen får anses skälig. Arbetsredogörelsen är dock ganska knapphändig och innehåller inte någon angivelse av nedlagd tid för respektive arbetsmoment. Tingsrätten bedömer, med hänsyn till målets förhållandevis begränsade omfattning och svårighetsgrad, att ersättning ska utgå för totalt 90 timmars arbete jämte moms, dvs. med skäliga ansedda 337 500 kr. Ersättningen får antas fördelas med hälften var på respektive dödsbo. På beloppen ska lagstadgad ränta utgå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Ett överklagande adresseras till Svea hovrätt men ges in till tingsrätten senast den 5 maj 2021. Prövningstillstånd krävs.

Erik Högdahl

Jennie Dackmar

Mikael Schantli

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.